

POLITIET

POLITIMESTEREN

Det Kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2008/01084-6 008

16.09.2008

Fritz Moen-sakene - høring om tiltak

En viser til invitasjon av 15. august 2008 om å gi uttalelse til spørsmål om behov for endringer i strafferettspleien for å unngå at personer blir uskyldig dømt.

Bør det lovfestes en plikt for politiet til å skrive en redegjørelse for bevismomentene i straffesaken ved oversendelse til overordnet påtalemyndighet?

Spørsmålet forutsetter at det er i saker hvor overordnet påtalemyndighet har påtalemyndigheten i saken.

I flere år har det allerede, som nevnt av utvalget, vært en slik praksis hvor statsadvokaten får et notat hvor saken og dens fakta fremstilles. Hvorvidt dette skal forskriftsfestes er problematisk. En forskrift vil da ha som mulighet å straffe tjenestemenn dersom et slikt notat ikke har vært fyldestgjørende nok. Per i dag er det mye informasjon som avdekkes i en sak. Allerede på etterforskerstadiet gjøres det vurderinger av hvorvidt en opplysning har betydning i saken eller ikke. I enhver tjenestemann må man forutsette at det er et oppriktig ønske om å få frem det mest mulig korrekte faktagrunnlaget for å avgjøre en sak riktigst mulig. En er enig i at det bør gies et notat over bevissituasjonen i saken. Man skal dog huske på at dagens strafferettspraksis er mer åpen enn tidligere, og at forsvarer er markert mer aktiv i etterforskningen nå enn før. Dessuten har riksadvokaten ført an et initiativ for fremskutt integrert påtale, noe som bringer påtale inn i saken i en langt tidligere i fase av saken. Også statsadvokatene er tidligere inni sakene. Således er behovet for et slikt notat mindre til stede som eneste kommunikasjon fra politiet til statsadvokaten. Det har dessuten utviklet seg en kultur for møter med statsadvokaten i løpet av etterforskningen.

Et annet poeng er at forsvarer i større saker, og i alle fall der det er fengslinger, får fortløpende kopisett av saksdokumentene etter hvert som de tilflyter saken.

I vår nyere hverdag er det derfor et spørsmål om ikke tiden har løpt fra et slikt krav til notat som eneste kanal for å redegjøre for bevisene. Det bør heller vurderes å holde

Nordre Buskerud politidistrikt

Politimesteren, besøk: Askeveien 4

Post: Serviceboks 5, 3504 HØNEFOSS

Tlf: 32 10 32 10 Faks: 32 10 32 01

E-post: nordre.buskerud@politiet.no

Bankgiro: 7694.05.11395

saksforberedende møter mellom politiet, påtalemyndigheten og forsvaret i større saker. Så får det heller være krav til referat fra slike møter.

Spørsmål om påtalemyndigheten skal pålegges å nevne alle relevante bevis i bevisoppgaven til retten.

Forslaget benytter uttrykket ”relevante bevis”, og en vil formode at dette følges opp allerede i dag. Dersom en mener relevante bevis i en mer utvidende fortolkning, vil det, som utvalget antyder, medføre en fare for vidløftiggjøring av saken. I vår strafferettspleie i dag blir det mer og mer vanlig at forsvarer kommer med supplerende bevisoppgave. Denne omfatter også bevis som ikke er hentet inn av politiet. Dette er et resultat av at forsvarerne i dag er mer aktive enn bare å passivt motta fakta fra politiet.

I en prosessøkonomisk sammenheng vil en føring av bevis som åpenbart ikke bringer noe lys over saken, medføre lengre hovedforhandlinger. Det er først etter å ha hørt vitnet at domstolen kan konstatere at beviset hadde ingen verdi, men da er tiden allerede spilt. I en tid da domstolene er overbelastet, vil dette kun medføre lengre og dyrere prosesser uten at rettsikkerheten styrkes.

Forslaget synes lite praktisk.

Spørsmål om å regelfeste en plikt for politiet til å opplyse om mistenktes fullstendige timeplan i perioder med intensive avhør.

Med dagens arbeidstidsordninger for polititjenestemenn vil forekomsten av de lange avhørene være begrenset. Det vil derfor være i svært spesielle tilfeller at avhørere avløser hverandre i et pågående avhør. Det er også et stadig mer aktuelt tema hvorvidt lange avhør er i strid med grunnlovens forbud mot pinlige avhør.

På en annen side vil det være en dokumentasjon av allerede eksisterende informasjon å rapportere om tidsforbruket i avhørene av en mistenkt.

Det må derimot være klart hva som skal være formålet med slike opplysninger. Dersom de skal peke på at verdien av et langt avhør er dårlig, er det bedre å gi retningslinjer for avhør, deri at de ikke skal overskride et visst timeantall. Allerede i dag har vi regler for avhør for å motvirke at avhørene ikke skal virke trettende.

En støtter ikke forslaget.

Spørsmålet om grensene for hvilket press som er tillatelig i en avhørssituasjon bør klargjøres.

Moen-sakene er fra en tid da det var om å gjøre å få frem en tilståelse. Den tradisjonelle tekniske etterforskningen hadde ikke så stor plass som de vidløftige avhørene. Det var egne teorier og skoler for hvordan å få en tilståelse. I dag har den tradisjonelle åstedsetterforskningen fått sin rettmessige plass, og dessuten fått tilført stadig nye metoder og teknikker for å avdekke ytterligere bevis.

Det har likevel i vår prosess alltid vært en rettighet for den mistenkte å nekte å forklare seg. Med parallell til straffeprosessloven § 248 er en tilståelse alene ikke nok – den skal styrkes

av sakens øvrige beviser. Det er derfor ikke noe problematisk med det regelsettet vi har i dag, og som er gjengitt i høringsbrevet, hvor det er nøye beskrevet hva som skal gjelde under et avhør. I en del saker gjennomføres også avhøret ved bruk av video og lydopptak. Da er det enkelt å vurdere om et nedtegnet avhør gjenspeiler det som i virkeligheten skjedde under avhøret.

En mener at de reglene som allerede i dag finnes om avhør er gode nok.

Spørsmål om det bør innføres en generell regel om oppnevning av forsvarer for mistenkte eller siktede som er døv eller en annen gruppe som ofte vil ha dårligere mulighet til å ivareta egen tarv.

Dette forslaget er uproblematisk og vil være besparende for etterforskningen. Allerede i dag har man anledning til å få oppnevnt en forsvarer for en mistenkt i spesielle tilfelle. Høringsbrevet snakker om et behov for en antatt grense på strafferamme over ett år. Dette er en grense som en er uenig i. Dersom en står overfor en person med de hemningene man står overfor her, bør en slik rett til forsvarer være ideell. Man må heller se på en vurdering av hvorvidt vedkommende er i stand til å ivareta sin tarv. Allerede i dag har man rett til å la seg bistå av advokat under avhør. Spørsmålet så er om denne skal betales av det offentlige. En politimann med de riktige forutsetningene vet når man står overfor en person som trenger hjelp. Denne vil ta kontakt med påtale for å få oppnevnt forsvarer. Dette er likevel utgifter som ikke går av politiets egne budsjetter, slik at det ikke er noen fare for at økonomiske hensyn vil hindre et forsvarervalg.

Det hører med til diskusjonen her at man også må vurdere behov for bistand til avhøret, f.eks. døvetolk, skjønt dette er også uproblematisk. En etterforsker er interessert i å få et avhør som gir et mest mulig riktig inntrykk av hva den avhørte har å fortelle.

Spørsmål om det bør vurderes å endre regler om oppnevning av sakkyndige

I høringsbrevet siteres Meland-utvalget med at en sakkyndig engasjert av politiet ikke er å anse som inhabil for det videre arbeidet. Så kommer en diskusjon som etterlater det inntrykk at man ikke kan stole på at den sakkyndige er tro mot sitt fag.

Når politiet i dag får bistand fra sakkyndige, er det under lys av å tidlig fylle saken med best mulig bevis – hele tiden under krav av objektivitet. I dette ligger også en erkjennelse av at den etterspurte kompetansen ikke finnes innen politiets egne rekker. Politiet bestiller ikke bevis i én bestemt retning. Det som tilsynelatende skjedde i Moen-saken, med tilpassede uttalelser fra sakkyndige, må vi tro hører fortiden til. Tvert i mot skal den sakkyndige bistå for å kunne få etterforskningen inn på mest mulig riktig spor.

Når man oppnevner en sakkyndig rettsmedisiner, er det en forventning at den sakkyndige er sitt løfte bevisst. Vi formoder den sakkyndiges egen yrkesstolthet avholder en fra å tilpasse en uttalelse til et gitt faktum.

Det er åpenbare fordeler ved at en sakkyndig tidlig i prosessen kan fortsette sitt verv senere i prosessen. Det vil være besparende i forhold til å skulle foreta en oppdatering av en eventuell ny sakkyndig, som i sin tur har et snevrere erfaringsmateriale enn en som har vært med som sakkyndig på et tidligere stadium.

Dessuten skal den rettsmedisinske kommisjon ettergå den sakkyndiges arbeid.

En annen løsning enn dagens ordning vil være å ha en organisasjon med beredskapsvakt. Dette vil være kostnadsdrivende i forhold til å kontakte den enkelte direkte.

En vil foreslå å videreføre dagens ordning uendret.

Spørsmål om det bør lovfestes at både retten og politiet/påtalemyndigheten bør pålegges å utforme skriftlige mandat og eventuelt tilleggsmandat til den sakkyndige.

Dette er et godt forslag. Heri synes kjernen i problemet i Moen-saken å være, nemlig at det var underhånden-kontakt mellom etterforsker og sakkyndig. Av hensyn til den sakkyndiges integritet bør det absolutt være skriftlighet over mandatet/oppdraget til den sakkyndige. På den måten er det kjent hvilke premisser den sakkyndige arbeider ut fra. Da er det også kjent hva fakta den sakkyndige bygger sin sakkyndighet på, og utøver sin metode i forhold til.

Avslutningsvis vil en bemerke at de feilene som synes påpekt i Moen-sakene neppe hadde latt seg gjøre i dag. Det er – uavhengig av disse sakene - utviklet et regelsett og rutiner som langt på vei imøtekommer de behov som Moen-sakene oppstiller. Dog skal sies at også i lys av datidens system må de påviste feilene i saksbehandlingen kunne ansees som svært uheldige og kritikkverdige. Når sporene i en sak ikke lenger støtter mistanken mot én person, må etterforskningen orienteres utfra at feil person kan være mistenkt. Det har alltid vært et viktig prinsipp. Det må aldri ansees som prestisjetap å i ettertid se at man har fulgt spor i forhold til en uskyldig mistenkt.

Med hilsen

Georg Isdahl

Bjørn Erik Sem-Jacobsen
politiinspektør